

HATÁRESETEK

Párhuzamos bevándorlás-ellenes mítoszok a hazai és az amerikai belpolitikai diskurzusban

A „migránskérdés”, mint kormányzati kommunikációs gyakorlat Magyarországon

A 2015-ös év minden bizonnyal legsikeresebb belpolitikai kommunikációs termékének a „migránskérdés” kormány általi tematizálását tekinthetjük. A problémában rejlő lehetőségeket alaposan kihasználó kormányzati offenzívának köszönhetően sikerült megállítani, sőt visszajára fordítani a Fidesznek a 2014-es választásokat követően érzékelhető (s a közvélemény-kutatási adatok mellett néhány időközi választás eredményében is megmutatkozó) népszerűségvesztését. Eme politikai válságkezelés sikere azon, az elmúlt év folyamán az ún. bizonytalan, vagy akár baloldali választópolgárok szájából is gyakorta elhangzó esszenciális kijelentésben fejeződött ki talán a leginkább, mely szerint „nem vagyok/nem voltam soha Fideszes szavazó, nem kedvelem Orbán Viktort, de el kell ismerni, a migránsproblémát eredményesen sikerült kezelnie”.

A fideszes kommunikációs hadjárat egyfajta előkészítő szakaszának volt tekinthető, amikor 2015 elején, a francia *Charlie Hebdo* satirikus hetilap szerkesztősége elleni merényletet követően kísérlet történt a migráció és az iszlám terrorizmus jelenségeinek a magyar választópolgárok tudatában való egyesítésére.¹ Ennek a témának a forgalomba hozatala a kezdeti lépése volt egy új, a korábbiaknál sokkal fenyegetőbbnek tűnő ellenségkép kimunkálásának. Ennek az ellenségképnek a megalkotása során a kormány alapvetően egyszerű, de rendkívül hatásos manipulációs technikákat hívott segítségül. Témám szempontjából a leginkább releváns kérdés, hogy vajon ezek saját fejlesztésű, egyedi kommunikációs termékeknek tekinthetőek-e. Véleményem szerint nem: legalábbis erősen valószínűsíthető, hogy ezen tipikus antiglobalista érvrendszer esetében sajátos módon a napjainkra már erősen globalizálódott, de számottevő részben amerikai eredetű konspirációs tanoknak a hazai viszonyokhoz adaptált variánsairól beszélhetünk. Az állítás alátámasztására kitűnő lehetőséget kínál az Egyesült Államok (szélső)jobboldali

---

1 Az incidens után több, mint egy évvel újra a terrorveszély rémének felidézése alkotja a kormány bevándorlás-ellenes kommunikációjának központi elemét, a 2015. november 13-i újabb véres párizsi merényletsorozat néhány tanulságának egyoldalú sulykolása révén. Az ország fenyegetettségének túlhangsúlyozása egy 2016 elején beterjesztett, a kormány számára különleges felhatalmazást biztosítani hivatott alaptörvény-módosító javaslat politikai-érzelmi alátámasztásaként funkcionál a kormány napi szintű kommunikációs gyakorlatában.

bevándorlás-ellenes toposzainak a hazai kormányzati közbeszéd frázisaival való párhuzamba állítása- a dolgozatban erre az összehasonlításra vállalkoztam.

Az erőteljes bevándorló-/menekült-ellenes propaganda sikere feltehetően javarészt annak is köszönhető volt, hogy a kormány nem egyszer első hallásra logikusnak, vagy legalábbis valószínűsíthetőnek tűnő, a „józan belátásra” hatni kívánó kijelentések révén kínált könnyen emészthető magyarázatokat a magyar társadalom számára. Pl. „a bevándorlók elveszik a magyar emberek munkáját”. Vagy: „a migránsok mindenféle betegségeket terjeszthetnek, újfajta járványok elterjedésére kell felkészülni.”² Ezen racionálisnak tűnő érvek mellé időnként beékelődtek keményebb összeesküvéselmélet-töredékek is, amelyek egy táborba terelték a menekülteket és „gazdasági bevándorlókat” a magyarság jól ismert, régi ellenségeivel: Soros Györggyel, a hazai és nemzetközi baloldallal, vagy éppen a ma már nem annyira gonosz, inkább totálisan inkompetens Unió intézményekkel, Németországgal, valamint az „amerikai radikális demokratákkal.” Orbán Viktor vélhetően a hazai (szélső)jobboldali szubkultúra félelmeinek³ artikulálására vállalkozott, amikor a „migránsáradat” kapcsán bizonyos homályba burkolózó európai és amerikai aktorok „masterplan”-jéről beszélt.⁴

A kormány, valamint a Fidesz belpolitikai győzelme nemcsak abban nyilvánult meg, hogy egy olyan kommunikációs fegyvert sikerült kifejleszteni, amellyel szemben a létező baloldal tökéletesen eszköztelennek bizonyult és amelynek segítségével sikerült a néppártosodással elfoglalt Jobbikot elbizonytalanítani. Azt sem szabad elfelejteni, hogy a 2015-ös év nyárutójának határozott, „kompetens” (vagyis annak tűnő), a magyar társadalom jó része által eredményesként megítélt válságkezelő intézkedései –kerítésépítés a szerb, majd a horvát határszakaszon, a Keleti Pályaudvar, illetve az ország „migránstalanítása”, stb.– következtében a honi radikális szélsőjobb képtelennek bizonyult effektív módon rátelepülni a kérdésre. A nyár folyamán ugyan felütötte fejét egy-két, az illegális határátlépőkkel szembeni fizikai fellépést ígérő szerveződés (mint pl. a *Migráns Vadász Bevetési Csoport*), de az önjelölt „határrendészeti” csoportoknak olyasfajta expanziójára természetszerűleg nem került sor, mint amilyen expanziót az USA-beli bevándorlás-ellenes paramilitáris szélsőjobb szférájában az elmúlt több, mint két évtized során megfigyelhettünk.

A hazai migráció-ellenes diskurzus legszembetűnőbb jellegzetessége éppen az, hogy a menekültekkel, bevándorlókkal szembeni indulatkeltésben a szélsőjobb helyett maga a kormány jár élen, a rendelkezésére álló média-felületek segítségével eredményesen juttatva el a magyar társadalom széles rétegeihez nem egyszer a kulturális rasszizmust súroló leegyszerűsített üzeneteit.

2 Lásd pl. a *Nemzeti Konzultáció a bevándorlásról és a terrorizmusról* címet viselő kérdőív pontjait: http://www.kormany.hu/download/7/e2/50000/nemzeti_konzultacio_bevandorlas_2015.pdf (elérés: 2016. február 20.)

3 <http://orientalista.hu/osztrak-lap-amerikabol-finanszirozzak-az-afrikai-bevandorlokat/> (elérés: 2016. február 20.)

4 <http://444.hu/2015/11/12/orban-vegre-elarulta-kik-kuldttek-rank-a-menekultaradatot> (elérés: 2016. február 20.)

Egy másik levonható következtetés, hogy ezek az üzenetek feltehetően nem autentikus hazai innovációknak, hanem (a talán a honi média által feltételezett Finkelstein-Habony tengely mentén megvalósított) tudatos kölcsönzéseknek tekinthetőek: mind a tematika, mind a problémákra kínált „megoldások” tekintetében ugyanis nagyfokú hasonlóságot mutatnak az egyre inkább internacionalizálódó összeesküvés-kultúra őshazájának számító Egyesült Államokban széles körben elterjedt, általában több évtizeddel ezelőtt kimunkált és folyamatosan aktualizált bevándorlás-ellenes mítoszokkal. Éppen ezért nem minden tanulság nélküli vállalkozás egy rövid áttekintését nyújtani a magyar kormány által felkínált magyarázatokkal párhuzamba állítható legjellemzőbb amerikai tévhiteknek és konspirációs teóriáknak, már csak azért sem, mert miközben idehaza mindezidáig nem igazán sikerült egy releváns, szakmailag megalapozott érvkésletet szembeállítani a kormányzati összeesküvés-elméletekkel, addig az USA-ban általában nem kell túl sokat várni a konteó-gyárosok egy-egy termékét ízekre szedő tényszerű cáfolatokra.

Előljáróban szükséges hangsúlyozni, hogy egy meglehetősen heterogén amerikai konspirációs univerzumból beszélhetünk.⁵ Az alapréteget jelentő, a fehér szupremácizmus talaján álló, nyíltan rasszista elméletek, vagy éppen az idegen hatalmak háttér-machinációit feltételező képzetek (Észak-amerikai Unió, *Aztlán-terv*) mellett megtalálhatjuk azokat a közélet mainstream szféráihoz utat találó, sokszor hivatásos (elsősorban, de nem kizárólag republikánus) politikusok, vagy a nagypolitikához közel álló véleményformáló személyiségek által képviselt nézeteket is, amelyek a Fidesz plakátkampányainak és sajtótájékoztatóinak szlogenjeihez hasonlóan, első hallásra „racionális”-nak tűnő, az értelemre és nem az érzelmekre hatni kívánó érvekkel kívánják meggyőzni a szavazópolgárokat.⁶ Ezen nézetek egyik nagy előnye, hogy látszólag mentesek a rasszista felhangoktól, valósnak tűnő problémákra (például az illegális bevándorlóknak az USA munkaerőpiacára, közegészségügyi és közbiztonsági helyzetére gyakorolt hatására) reflektálnak, ezért ezeket jóval szalonképesebb, tolerálhatóbb koncepciókként lehet tálni a szélesebb tömegek számára a mexikóiak kulturális, vagy genetikai alacsonyrendűségét hirdető szélsőjobboldali tanokhoz képest. Az alább következő konteó-összeállítás ugyanakkor arra kíván rámutatni, hogy a célok és indíttatások tekintetében valószínűleg hiba lenne bármilyen merev választóvonalat felhúzni a különböző rétegek között.

---

5 Természetesen az USA-ba többségükben a mexikói határon át belépő legális és illegális spanyol ajkú bevándorlókkal kapcsolatos teóriákra gondolva elsősorban.

6 Egy részletesebb összefoglalóban minden bizonnyal önálló fejezetet kellene szentelni Donald Trump-nak: most csak hangsúlyozni szeretném, hogy természetesen nem a 2016-os republikánus elnökjelölt versenybe szálló vállalkozó tette először az amerikai közbeszéd részévé a migránsokkal kapcsolatos előítéleteket és hazugságokat.

A „józan ész”-re appellálva: az amerikai politikai főáram népszerű bevándorlás-ellenes mítoszai

„A bevándorlóknak köszönhetően különböző fertőző betegségek ütnek fel a fejüket, mint pl. a lepra”

A „migránshelyzet” eszkalálódásának első időszakában néhány hétre meghatározó témává vált nálunk a konspirációs teóriák életben tartására szakosodott blogszférában és a hivatalos média egy részében egyaránt a különféle egzotikus betegségeket Európába behurcoló bevándorlók motívuma.⁷ Ez egy tipikusan olyan problémafelvetés, amelynek megértése érdekében egy átlagos médiafogyasztó nem igényel részletes magyarázatokat, hiszen „aki figyeli a híreket”, az tisztában van vele, hogy pl. napjaink Afrikájában milyen halálos betegségek szedik tömegével áldozataikat és azzal is, hogy „a határok nem képesek útját állni ezen betegségeknek”.

Az Egyesült Államokban nem kisebb médiaszemélyiség, mint Lou Dobbs járult hozzá jelentős mértékben a fertőző betegségeket terjesztő migránsokkal kapcsolatos képzetek népszerűsítéséhez. 2005-ben, az akkortájt a CNN-en futó *Tonight* című műsorában Dobbs arról beszélt, hogy az illegális bevándorlók olyan rendkívül fertőzőképes kórságokat hurcolnak át magukkal a határon, amely betegségeket egyébként már régen sikerült megfékezni az USA-ban. Egy coloradói újságíró, Frosty Woolridge két évvel korábban konkrét számokkal dobálózott. Szerinte a 2000-es évtől kezdődően nem kevesebb, mint 7000 leprás megbetegedés volt összefüggésbe hozható a mexikói, brazil, valamint indiai származású migránsokkal. Kijelentését, vagy annak különböző variánsait a bevándorlás-ellenes színtér több prominens alakja idézte az elkövetkező években. A rendelkezésre álló számadatok természetesen nem támasztják alá ezeket az állításokat: nagyságrendileg jóval kevesebb leprás megbetegedésről lehet beszélni éves szinten az USA-ban, és az 1985-ös csúcs óta folyamatos csökkenés figyelhető meg az új esetek tekintetében (Beirich 2010).

A közbiztonság kártyalapja:

„az illegális bevándorlók naponta 25 amerikaiat gyilkolnak meg”

Orbán Viktor miniszterelnök több alkalmat (így a 2015. november 13-i párizsi merényleteket és az év végi németországi „szilveszteri eseményeket”) is felhasználta arra, hogy a migráció jelensége és a bűncselekmények növekvő száma, a romló közbiztonsági helyzet között közvetlen összefüggést tudjon teremteni:

⁷ <http://nyomaban.blogger.hu/2015/04/22/ebola-kolera-hastifusz-egeszsegugyi-veszhelyzetet-teremtenek-az-afrikai-bevandorlok-europaban>; http://mno.hu/magyar_nemzet_belfoldi_hirei/uj-betegsegeket-hozhat-a-menekulthullam-1298074 (elérés: 2016. február 22.)

„veszélynek vannak kitéve az európai emberek, különösen a gyengébbek, a nők és a magukat megvédeni képtelenek” – mondta egy sajtótájékoztatón 2016 elején.⁸

A nőket erőszakoló, a magántulajdont nem tisztelő, gyilkos migráns figurája az amerikai konteó-közbeszédben sem ismeretlen toposz. Az iowai republikánus kongresszusi képviselő, Steve King 2006-ban arról értekezett weboldalán, hogy naponta 25 amerikai állampolgár válik *illegális* bevándorlókhoz köthető gyilkosságok, vagy ittas járművezetés miatt bekövetkezett balesetek áldozatává. A széles körben népszerűvé vált megállapításról időközben kiderült, hogy az azt megfogalmazó King egy, a szövetségi börtönökben őrzött *valamennyi* (tehát illegális, valamint törvényes) bevándorló számarányával kapcsolatos tanulmány adatsoyait értelmezte finoman szólva meglehetősen rugalmas módon (Beirich 2010). Más adatok arra hívják fel a figyelmet egyébként, hogy 1990 – 2010 között, miközben az illegális bevándorlók száma megháromszorozódott az USA-ban (3.5 millióról felugrott 11,2 millióra) addig, az FBI kimutatása alapján, az erőszakos és a vagyon elleni bűncselekmények egyaránt több, mint negyven százalékkal csökkentek. A fiatal latin-amerikai bevándorlók bebörtönzési rátája is számottevően alacsonyabb, mint amerikai születésű kortársaiké (U.S. Chamber of Commerce 2011: 14).

Amivel egy politikus nem hibázhat: az ellenállhatatlan gazdasági érvek

„A megélhetési bevándorlók veszélyeztetik a magyar emberek munkahelyeit és megélhetését”: a bevándorlás és terrorizmus összefüggései tárgyában indított 2015-ös nemzeti konzultáció és a hozzá kapcsolódó óriásplakát-kampány emlékezetes kinyilatkoztatása meglehetősen lerágott (gumi)csontnak számít az USA-ban. Az Egyesült Államokat megcélzó (illegális) mexikói és egyéb latin bevándorlók nemcsak az emberek munkáját veszik el, hanem egyszersmind lenyomják a béreket, nem fizetnek adót, viszont óriási terhet jelentenek a társadalombiztosítás számára: az összeesküvés-elméletek kutatói az ilyen és hasonló kijelentésekre adott cáfolatok széles választékából válogathatnak; alább néhány tipikus ellenérv említésére szorítkozom.

Az elterjedt és kézenfekvőnek tűnő feltevésekkel szemben a Mexikóból és máshonnan érkezett migránsok közvetett és közvetlen módon (vagyis fogyasztóként, vagy vállalkozóként) inkább új munkahelyek teremtéséhez, semmint meglévők megszüntetéséhez járulnak hozzá. Ezen túlmenően, a bevándorlók és a hazai munkavállalók még az alacsonyabb szakképzettséget igénylő munkakörök esetében sem tekinthetők versenytársaknak: az általuk végzett tevékenységek inkább egymás kölcsönös komplementereiként foghatóak fel. Ezzel összefüggésben a rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy a migránsoknak az USA munkaerőpiacán való jelenléte a bérek emelkedését, nem pedig csökkenését eredményezi (U.S. Chamber of Commerce 2011: 3-5). Továbbá: természetesen még az illegálisan az USA-ban tartózkodók is fizetnek adókat. Közvetetteket mindenképpen,

8 http://hvg.hu/vilag/20160129_Orban_Boriszov_Szofia_migransok (elérés: 2016. február 22.)

de nem árt tisztában lenni azzal, hogy az illegális bevándorlók nem kizárólag a szürkegazdaságban nyernek alkalmazást, ahol kétségtelenül zsebből zsebbe vándorol a fizetés. Nagyon sokan közülük a „fehér” szférában helyezkednek el (ezt úgy érik el például, hogy hamis társadalombiztosítási számot közölnek a munkaadójukkal), s ebben az esetben a fizetésükből automatikusan levonásra kerül a szövetségi és állami adó, valamint a társadalombiztosítási hozzájárulás – úgy, hogy az érintett munkavállalók maguk értelemszerűen nem jogosultak a biztosítási rendszer szolgáltatásainak az igénybevételére (hogy az utójára említett gyakori kifogást se hagyjuk reflexió nélkül) (Chomsky 2007: 36-38).

Az illegális bevándorlókkal együtt nagyszámú muzulmán terrorista lépi át az USA déli határait

A World Trade Center elleni 1993-as merényletet követően kezdtek el terjedni az amerikai szélsőjobb köreiből az illegális migráció és a terrorizmus szoros kapcsolatát hangsúlyozó vélemények, amelyeket néhány fővonalbeli politikus is magáévá tett. Diane Feinstein kaliforniai demokrata szenátor például 2013-ban igyekezett felhívni a figyelmet a mexikói-amerikai határ sebezhetőségére a közel-keleti terroristák viszonylatában. Ő konkrétan a határszakaszon át nagy számban érkező Hamasz- és Hezbollah-aktivistákat emlegetett, anélkül, hogy számadatokkal alá tudta volna támasztani kijelentését. Már korábban is napvilágot láttak olyan vélemények, amelyek a mexikói droggkarteleknek a Hamasszal, Hezbollahnal, vagy az al-Káidával való összefonódására hívták fel a figyelmet.⁹

Természetesen nem zárható ki, hogy napjaink iszlamista terrorszervezetei az amerikai, vagy az európai migrációs útvonalakon keresztül próbálják meg merényletek elkövetésére bevethető aktivistáikat a nyugati országokba bejuttatni. A kérdés, hogy akár az al-Káida, akár az Iszlám Állam rákényszerül-e arra, hogy ilyen kockázatos megoldásokkal kísérletezzen. Az utóbbi évek fejleményei azt mutatják, hogy az iszlám terrorizmus jelensége mind az USA-ban, mind Nyugat-Európában alapvetően átalakult „belföldi” problémává, mely az érintett országokba nem frissen, hanem évekkal korábban bevándorolt, vagy már ott született, másod- vagy sokadik generációs muszlimokkal (jelentős részben fiatalokkal) hozható összefüggésbe. Amíg az említett szervezetek terrorista-utánpótlásukat az európai és amerikai muszlim közösségek köréből biztosítani tudják, nem valószínű, hogy a nemzetközi migráció jelenségében rejlő lehetőséget számottevő mértékben próbálnák meg kiaknázni.

⁹ <http://cis.org/kammer/sen-feinstein-issues-confusing-warning-about-terrorists-mexican-border> (elérés: 2016. február 22.)

Fehér szupremácista bevándorlás-ellenes mítoszok

„Etnikai problémák”

2015 augusztusának végén az amerikai szélsőjobboldali hírportál, az Andrew Anglin által létrehozott *Daily Stormer* egy rövid méltató bejegyzést szentelt a néhány nappal azt megelőzően a Magyar Hírlap hasábjain a bevándorlók, menekültekkel kapcsolatban az eltérő borszínben, ösztönrendszerben és genetikai adottságokban megragadható etnikai problémáról értekező Boross Péternek,¹⁰ azt a költői kérdést téve fel a látogatók számára, hogy miért nem inkább Mr. Boross irányítja az EU-t Angela Merkel helyett.¹¹ Az egyébként Orbán Viktort rendszerint az Európai Unió fenegyerekeként ábrázoló *Daily Stormer* írása, azzal a ténnyel együtt, hogy a magyar miniszterelnök a német *Pegida* egymást követő tüntetéseinek szó szerint ikonikus figurájává nőtte ki magát,¹² világosan rámutat arra, hogy milyen célközönséget sikerült a magyar kormánynak valójában megszólítania a bevándorló/menekült-problémának belpolitikai haszonszerzés céljából történt tematizálása kapcsán. Az amerikai szélsőjobb nyilvánvalóan érti és értékeli a hazai kormánytagoknak és kormány-közei tényezőknél az „európaiak” és az Afrikából, valamint keletről érkező bevándorlók vallási, kulturális, vagy éppen úgynevezett etnikai különbségeit abszolutizáló kijelentéseit.¹³ Nem véletlenül, hiszen a fehér lakosság kisebbségi létbe kényszerítésének, az Egyesült Államok „európai” jellegének elvesztésének toposzait nagy ívű összeesküvés-elméletekbe

10 „Ma még senki nem meri kimondani, hogy a bevándorlás nem kulturális és civilizációs, hanem etnikai probléma. Ugyanis különböző nyelvű népek, az európaiaktól eltérő borszínű emberek érkeznek milliószámra Európába. Nagyon fontos, hogy nemcsak a kultúrájuk más, hanem az ösztönrendszerük, biológiai, genetikai adottságaik is. Már közhely, hogy Nyugat-Európában a bevándorlók harmadik generációja áll szemben az őket befogadó nemzetekkel. Akkor milyen következtetést vonjunk le ebből? Kulturálisan ugyanis már rég be kellett volna illeszkedniük, hiszen a befogadó államok iskolájába jártak, tisztában vannak a közeggel, a viszonyrendszerrel, az európai emberek viselkedési szokásaival.” http://magyarhirlap.hu/cikk/33272/Boross_Peter_Nem_kulturalis_hanem_etnikai_konfliktus_a_bevandorlas (elérés: 2016. március 8.)

11 <http://www.dailystormer.com/hungary-former-pm-says-immigration-is-an-issue-of-race/> (elérés: 2016. március 8.) (Szükséges megemlíteni, hogy a DS, illetve az annak közvetlen forrásául szolgáló *politics.hu* pontatlanul a „rassz” kifejezést adta Boross szájába. Továbbá: a cikk megírása óta eltelt időben a *Daily Stormer* domain nevének kiterjesztése megváltozott, aktuális címe: <https://dstormer6em3i4km.onion.link/hungary-former-pm-says-immigration-is-an-issue-of-race/>)

12 http://mandiner.hu/attachment/0132/131265_orban_hilf_uns.jpg (elérés: 2016. március 8.)

13 Lásd még Orbán Viktor miniszterelnöknek az Európát célba vevő migrációs hullámot tudatos „internacionalista” tervként interpretáló, a kontinens etnikai arculatának átrajzolódását és nemzetállami keretek felszámolásának veszélyét felidéző 2016. március 15-i ünnepi beszédét: „Tilos kimondani, hogy Brüsszelben ma azon mesterkednek, hogy minél gyorsabban ideszállítsák és betelepítsék közénk az idegeneket. Tilos kimondani, hogy a betelepítés célja, hogy átrajzolják Európa vallási és kulturális mintázatát, átépítsék etnikai talapzatát, felszámolva ezzel az internacionálé utolsó akadályát jelentő nemzetállamokat”. <http://hirtv.hu/ahirtvhirei/orban-beszolt-a-tuntetoknek-es-ellenallasra-szolitott-1333149> (elérés: 2016. március 15.)

komponáló fajvédők számára ismerősen köszönhet vissza az érvkészlet jó néhány eleme.

Ez az a kiterjedt, heterogén fehér szupremácista szubkultúra, amelynek napjaink egyik legharsányabb vonulatát éppen a xenofób, bevándorlás-ellenes mozgalmak és azok véleményvezérei alkotják. A „régí vágású”, az Egyesült Államok afroamerikai lakosságát, s más etnikai kisebbségeit ellenségként tételező „árja” szerveződések és az Amerika „hispanizációját” megakadályozni igyekvő anti-migráns formációk között a nézetrendszer tekintetében megfigyelhető nagyfokú hasonlóság, mint később szó lesz róla, számottevő részben a személyi/szervezeti síkon kialakult szoros kapcsolódási pontok következménye.

Az említett nézetrendszer központi elemét az USA-beli fehér, európai eredetű népesség többségi pozíciójának eróziójával kapcsolatos spekulációk képezik. A megjelölt okok (a feketék és a spanyol ajkúak számára kedvező, több évtizedes demográfiai trend, valamint a feltartóztathatlannak tűnő illegális migráció) tekintetében elhanyagolható, a többségi etnikai státusz megőrzésével kapcsolatban viszont már érdemi, koncepcionális különbségek fedezhetőek fel az egyes irányzatok között. A fehér szupremácista körökön belül sok évtizedes múltra tekint vissza az a különböző elnevezésekkel (*Butler-terv*, *Northwest Imperative*, *White Homeland*, *Ethnostate*) illetett gondolat, amely egy önálló fehér állam, lényegében egy, az USA-n belül, részben a *Pacific Northwest* államainak (általában: Washington, Oregon, Idaho, Montana, Wyoming) területén létrehozandó árja enklávét foglalja magában. Az elképzelés egyik első megfogalmazója Richard Butler, az *Aryan Nations* vezetője volt, a jelenkori propagátorok között pedig ott találjuk Richard Spencert, a *National Policy Institute* vezetőjét, a 2014 októberében Budapesten megrendezett, a hazai sajtó által egyszerűen csak „fajvédőként” emlegetett nemzetközi szélsőjobboldali találkozó szervezőjét.¹⁴ Ezzel az alapvetően defenzív, az USA nagy részét a nem-európainak tartott etnikai elemek számára átengedő elgondolással szemben a bevándorlás-ellenes színtér hangadó figuráinak eszük ágában sincs önként lemondani örökségükről és valamiféle karanténba vonulni: számukra egyértelmű, hogy a bevándorlási politikai teljes „reformjával”, illetve a határok lezárásával kell az Államok fehér jellegét konzerválni.

Rekonkvizta a Dél-Nyugaton: az Aztlán-terv

A fehér árja mozgalmak számára természetesen vitán felül álló tény, hogy a fekete és latin népesség demográfiai expanziója nem valamiféle spontán népesedési folyamat eredményének, hanem a nemzetközi zsidó háttérhatalom, Világkormány – nevezzük, ahogy akarjuk – uszályában vergődő szövetségi kormányzat (*ZOG - Zionist Occupied Government*) által kontrollált összeesküvésnek tekinthető.

¹⁴ A koncepcióval kapcsolatos rövid magyar nyelvű áttekintést nyújt: Szoboszlai 2014. (elérés: 2016. március 14.)

Kevéssé közismert, hogy ennek a jellegzetes amerikai szélsőjobboldali konspirációs tannak léteznek kifejezetten a mexikói bevándorlókra és magára Mexikóra adaptált változatai is, melyek az Észak-Amerikai Unió és az *Aztlán-terv* elnevezések alatt örvendnek tartós népszerűségnek bizonyos (nem feltétlenül csak extrémista) körökben. Az Észak-Amerikai Unió nem más, mint az Egyesült Államokat, Kanadát és Mexikót magában foglaló disztópikus nemzetek fölötti szerveződés, melynek keretei között szabadságukkal együtt még a jó öreg dollárról is kénytelen lesznek lemondani az amerikaiak a közös valutáért, az *Amero*-ért cserébe (Beirich 2007). Az *Aztlán-terv* az ÉAU-val kapcsolatos spekulációknál némileg problematikusabb kérdés, lévén, hogy majd' fél évszázaddal ezelőtt valóban napvilágot látott egy ezzel az elnevezéssel illetett „összeesküvés” – az más kérdés, hogy az elgondolás eredeti formájában nem több, mint forradalmár lelkületű ifjak költői hevületű kiáltványa, és semmiképpen sem az a diabolikus szeparatista konspiráció, amivé az elmúlt évtizedek során vált az amerikai szélsőjobb interpretációs erőfeszítéseinek köszönhetően.

A *Plan Espiritual de Aztlán* a fénykorát nagyjából az 1960-as és '70-es évek dereka közötti időszakban élő *Chicano mozgalom* öntudata kifejeződésének terméke volt: nyilvánosságra hozatalára az 1969-es denveri első nemzeti *Chicano Youth Liberation*-konferencia alkalmával került sor. A kiáltvány az USA egykoron Mexikó részét képező, s az Aztékok mitikus őshazájával, Aztlánnal azonosított délnyugati államainak a „gringó” elnyomás alóli gazdasági, kulturális és politikai felszabadítását célzó program meglehetősen elnagyolt megfogalmazása (Aztlán 1969). Mondani sem kell, soha még csak kísérlet sem történt az elképzelésnek a valóságba való átültetésére, de ez nem akadályozta meg a konteó-függő szélsőségeket abban, hogy egy komplex, az amerikai mexikóiak mellett magának Mexikónak is szerepet juttató összeesküvés-elméletet fabrikáljanak a manifesztumból. Az *Aztlán-terv* mizinterpretációs változatának lényege pedig a szóban forgó délnyugati államok „remexikanizációja” és Mexikó államhoz való visszacsatolása.

A teória egyébként meglehetősen korán kinőtte a bölcsőjének tekinthető szélsőjobbos kulturális közeget. Egy 1978-ban megjelent könyv társszerzői a „mexikói faj”-nak a Dél-Nyugatot megcélzó (a tömeges bevándorlásokon keresztül meg támogatott) visszahódítási törekvéseire figyelmeztették olvasóikat. Ugyanebben az évben Stansfield Turner admirális, a CIA igazgatója, egy, a Quebec-i szeparatista mozgalomhoz hasonlatos társadalmi jelenség kialakulásának veszélyeire figyelmeztetett a Dél-nyugati államok viszonylatában (Navarro 2009: 101). Az azóta eltelt évtizedek során több bevándorlás-ellenes bestseller szerzője is jelentős mértékben hozzájárult az *Aztlán-terv* konspirációs teóriájának széles körben való elterjedéséhez. Peter Brimelow az először 1993-ban megjelent könyvében, az *Alien Nation*-ben az olyan chicano szervezeteknek, mint a MEChA (*Movimiento Estudiantil Chicano de Aztlán*) a Dél-Nyugat elszakítására és feltehetően Mexikóval való egyesítésére irányuló törekvéseiről értekezett (Brimelow 1996: 194). Ebbéli félelmeinek adott hangot egy évtizeddel később Pat Buchanan is (Buchanan 2002: 129).

A bevándorlás-ellenes mozgalom kapcsolati hálója

Az Aztlán-terv minden bizonnyal az egyik legradikálisabb (egy idegen ország által irányított demográfiai intervenciót feltételező) amerikai anti-migráns konteó. De természetesen hosszasan lehetne még szemelgetni a hasonlóan erős elméletek és kinyilatkoztatások közül. A bevándorlás-ellenes szféra az elmúlt évtizedekben ugyanis sokat profitált abból, hogy tőről metszett rasszisták is kifejtették álláspontjukat a déli határok mentén jelentkező fenyegetéssel kapcsolatban.

A xenofób, fehér szupremácista szervezetek és az anti-migrációs amerikai szélsőjobb lényegi azonosságának egyik kétségtelen bizonyítéka, hogy a veterán, sokat próbált egykori Klán-vezér, az egy időben a hivatalos politikába való betöréssel kísérletező David Duke az ezredfordulóra létrehozta saját, jórészt a bevándorlók ellen irányuló szervezetét, a NO FEAR-t, vagyis a *National Organization for European American Rights*-ot. „A kormány bevándorlási politikája diszkriminálja az európaiakat és a harmadik világbelieknek kedvez, azoknak, akik társadalmunkat Mexico City, Rio, vagy Kampala egyfajta változatává fogják átalakítani. Hacsak nem lépünk a cselekvés útjára [...] képtelenek leszünk megakadályozni népünknek az örökségéből való kiforgatását” fogalmazott egy ízben Duke.¹⁵ David Duke egyébként már 1977-ben azzal a kezdeményezéssel állt elő, hogy a Ku Klux Klán folytasson rendszeres járőrözéseket az amerikai-mexikói határ mentén. Ezen elbukott kísérletét napjaink gomba módra szaporodó „határőr”-miliciáinak (*Minuteman Project, American Border Patrol*, stb.) egyik előzményeként kell értékelnünk.¹⁶

A modern amerikai anti-migrációs mozgalom kulcsfigurája minden kétséget kizáróan az egykori szemész-orvos, John Tanton, aki, David Duke-hoz hasonlóan szintén egyfajta közvetítő ágensnek tekinthető a bevándorlás-ellenes szféra és a tágabb értelemben vett fehér szupremácista univerzum között. Tanton az 1970-es évektől kezdve folyamatosan hozta létre a maga xenofób „vállalkozásait”: egy SPLC-jelentés szerint nem kevesebb, mint tizenhárom szervezet megalapításában, vagy finanszírozásában vállalt meghatározó szerepet (SPLC 2002). A sokszor félrevezető elnevezések jó nevű kutatóközpontokat, vagy éppen ártalmatlan civil szerveződések sejtetnek a gyanútlan érdeklődők számára, mint ahogy ezt az *American Immigration Control Foundation* (1983), *Federation for American Immigration Reform* (FAIR, 1979) és a *Center for Immigration Studies* (1985) nevek alatt futó alapítások is illusztrálják.

Tanton alakja kitűnő lehetőséget kínál a szélsőjobboldalon belüli pénzügyi összefonódások szemléltetésére is. Nagy port vert fel, amikor kiderült, hogy a FAIR 1985 – '94 között több, mint egy millió dollár támogatást fogadott el egy

15 Soto 2011: 10. (Duke a szervezetét utóbb EURO-ra *-European-American Unity and Rights Organization-* nevezte át, lévén, hogy a NO FEAR, mint „brand” egy népszerű ruhamárka nevéként már foglalt volt.)

16 Navarro 2009: 157. (Az Aryan Nations és más hasonló szerveződések egyik fő ideológusa, Louis Beam pár évvel később szintén megpróbálkozott egy paramilitáris határellenőrző csoport létrehozásával.)

rasszista indíttatású pszeudo-kutatóintézménytől, a *Pioneer Fund*-tól (SPLC 2009: 10). A FAIR és a Tanton nevéhez köthető egyéb szervezetek támogatói között megtalálható volt még a dúsgazdag milliomosnő, Cordelia Scaife May is, akitől mintegy két és fél millió dollár érkezett az évek során. Mayról tudni kell, hogy az ő alapítványa támogatta 1983-ban a bevándorlás-ellenes mozgalmak Turner Naplójának tekinthető könyv, *Jean Raspail Le Camp des Saints* (angolul: *The Camp of the Saints*) című regényének a megjelenését. A fikciós mű témája egy, az európai civilizációt elpusztító harmadik világbeli bevándorló-invázió (Brugge [n. é.]).

Tanton sok évtizedes pályafutása során kiterjedt levelezést folytatott Holocaust-tagadókkal és más szélsőjobboldali személyiségekkel. Kifejezett jó barátságba keveredett Jared Taylorral, az *American Renaissance* (www.amren.com/) folyóirat kiadójával, a már említett 2014. őszi budapesti „fajvédő” konferencia egyik résztvevőjével (SPLC 2009: 6). Mindkettőjüket élénken foglalkoztatta, foglalkoztatja a nyugati civilizáció eltűnésének gondolata.

De nemcsak kapcsolatrendszerre, hanem kijelentései, nézetei sem hagynak kétséget afelől, hogy saját maga is az amerikai rasszista, fehér szupremácista szubkultúra markáns képviselőjének tekinthető. Szavainak xenofób tónusa még akkor is jól kivehető, amikor látszólag pl. az amerikai és a mexikói oktatási rendszer különbségeiről, vagy az angol nyelv veszélyeztetett voltáról értekeznek. Érdeklődése korábban kiterjedt az eugenikára is és egy ízben annak próbált utána járni, hogy vajon Michigan állam törvényei lehetővé teszik-e a kényszer-sterilizációt. Nézetei 1988-ban keltettek először szélesebb körű figyelmet, amikor a FAIR vezetői számára írott belső feljegyzései kikerültek a sajtóhoz. Ezekben többek között egy közelgő „latinó-támadásról” értekezett, valamint arról, hogy az USA spanyol ajkú népességének magasabb születési rátája ahhoz fog vezetni, hogy „a jelenlegi többség átengedi a politikai hatalmat egy olyan csoportnak, amelyik egyszerűen sokkal termékenyebb nála” (SPLC 2009: 9-10).

Tantonnak a migrációval kapcsolatos álláspontja világos és egyértelmű: „azon a véleményen vagyok, hogy az euro-amerikai társadalom és kultúra fennmaradása érdekében egy euro-amerikai többségre van szükség” írta még 1993-ban. „Nincs kétségem afelől, hogy a kisebbségek egyenként képesek asszimilálódni a fejlett társadalmak működtetéséhez szükséges kultúrához, azonban, ha a tömeges migráció révén sor kerül a Latin-amerikai kultúra Kaliforniába való átültetésére, a kormányzati és társadalmi intézmények ugyanazon hatékonysággal fognak működni nálunk, mint ahogy ezt Latin-Amerikában láthatjuk” – fogalmazott 1996-ban egy, az általa gründolt *NumbersUSA* igazgatójának, Roy Becknek írt levelében.¹⁷

17 SPLC [é.n.] (elérés: 2016. március 17.) (Roy Beckről érdemes megjegyezni, hogy az ő szerkesztésében jelent meg, „*The Immigration Invasion*” cím alatt az a Tanton és mások írásait tartalmazó könyv, amit a kanadai hatóságok betiltottak, mint a gyűlölet-irodalom karakteres termékét.)

Összegzés

Nem folytatom a felsorolást. A fenti körképből is kitűnik, hogy nehezen lehetne említeni olyan, a hazai kormányzati és kormány-közeli tényezők által a migráció tárgykörében 2015 folyamán elővezetett témát, ami az Egyesült Államok bevándorlás-ellenes közbeszédében ne nyert volna megfogalmazást már jóval korábban – legyen szó akár a nyíltan rasszista, illetve xenofób szélsőjobboldali underground tanairól, vagy az ezeknek a nézeteknek egy „felvizezett”, szélesebb körben is fogyaszthatóvá tett, egyes fősodorbeli politikusok által sem megvetett változatairól.

A megállapításból az is következik, hogy önmagában nem tekinthető egyedi jelenségnek a Fidesz-kormány által levezényelt kommunikációs kampány: más országok politikai elitjének gyakorlatában is megfigyelhető a bevándorló-kérdés belpolitikai célokra (esetleg az ellenfelek diszkreditálása érdekében) való hasznosítása – akár a rasszizmus terrénumát súroló módon. Még az sem példa nélkül álló, hogy éppen egy kormányon lévő erő igyekszik (anyagi erőforrásokat nem kímélve és részben átvállalva a tőle jobbra álló ellenzék feladatát) népszerűségének stabilizálása/növelése érdekében maximálisan kihasználni a tematikában rejlő lehetőséget – elég, ha csak a hozzánk földrajzilag, valamint mentalitásban is közel álló „visegrádi régió” egyik-másik országának aktuális belpolitikai fejleméneire gondolunk.

Ugyanakkor ennyire tudatosan átgondolt, részletgazdag, összetett, az egy előre megírt program mentén cselekvő („Brüsszel” kódnév alatt emlegetett) „internacionalista” idegen hatalmakat, a velük kollaboráló hazai ellenzékét és az EU-ba érkező menekülteket/bevándorlókat egyetlen közös értelmezési keretbe komponáló, kontinensünk egyszerre kulturális és etnikai értelemben felfogott „európai” jellegének elvesztését drámai erővel megidéző összeesküvés-elméletet a demokratikus államok hatalmi elitjei közül egyelőre csak a magyar kormány tett le az asztalra – a konteó legközelebbi párhuzamait véleményem szerint az Egyesült Államok fehér szupremácista szélsőjobbának háza táján lelhetjük föl. Dolgozatomban eme párhuzamos konspiracionalista anti-migrációs diskurzus egymással feltűnő hasonlóságot mutató jellegzetes toposzainak áttekintésére vállalkoztam.

Felhasznált irodalom

- Anglin, Andrew (2015) *Hungary: Former PM Says Immigration is an Issue of Race* <https://dstormer6em3i4km.onion.link/hungary-former-pm-says-immigration-is-an-issue-of-race/>
- Aztlán (1969) *El Plan Espiritual de Aztlán*. <http://clubs.arizona.edu/~mecha/pages/PDFs/ElPlanDeAztlan.pdf>
- Beirich, Heidi (2007) *Exploring Nativist Conspiracy Theories Including The 'North American Union' and The Plan de Aztlán*. Southern Poverty Law Center Intelligence Report. <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2007/>

- exploring-nativist-conspiracy-theories-including-%E2%80%99north-american-union%E2%80%99-and-plan-de-aztlan
- Beirich, Heidi (2010) *Getting Immigration Facts Straight*. Southern Poverty Law Center Intelligence Report. <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2010/getting-immigration-facts-straight>
- Brimelow, Peter (1996) *Alien Nation. Common Sense About America's Immigration Disaster*. New York, HarperPerennial
- Brugge, Doug [é.n.] *Pulling up the Ladder. The Anti-Immigrant Backlash*. <http://www.publiceye.org/ark/immigrants/PullingLadder.html>
- Buchanan, Patrick J. (2002) *The Death of the West. How Dying Populations and Immigrant Invasions Imperil Our Country and Civilization*. New York, Thomas Dunne Books, St. Martin Press
- Chomsky, Aviva (2007) *„They Take Our Jobs!“ And 20 Other Myths about Immigration*. Boston, Beacon Press
- Navarro, Armando (2009) *The Immigration Crisis. Nativism, Armed Vigilantism, and the Rise of a Countervailing Movement*. Lanham – Boulder – New York – Plymouth, UK, Altamira Press
- Soto, Lourdes Diaz (2011) *Latino Hope*. (Explorations of Educational Purpose 14.) Dordrecht – Heidelberg – London – New York, Springer
- Spic [é.n.] *John Tanton*. <https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/individual/john-tanton>
- Spic (2002) *John Tanton is the Mastermind Behind the Organized Anti-Immigration Movement*. Southern Poverty Law Center Intelligence Report. <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2002/john-tanton-mastermind-behind-organized-anti-immigration-movement>
- Spic (2009) *The Nativist Lobby. Three Faces of Intolerance*. https://www.splcenter.org/sites/default/files/d6_legacy_files/downloads/spic_nativistlobby.pdf
- Szoboszlai György (2014) *Otthon, édes otthon (az amerikai szélsőjobb „White Homeland“-konceptiója)*. <http://gepnarancs.hu/2014/08/otthon-edes-otthon-az-amerikai-szelsojobb-white-homeland-konceptioja/>
- U.S. Chamber of Commerce (2011) *Immigration Myths and Facts*. https://www.uschamber.com/sites/default/files/legacy/reports/Immigration_MythsFacts.pdf